

СТАНОВИЩЕ

**От доц. д-р Галена Стоянова Иванова,
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“**

за дисертационен труд на тема:

„ВЪЗПИТАНИЕ НА ЕМОЦИОНАЛНА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ ПРИ ЮНОШИТЕ ЧРЕЗ СРЕДСТВАТА НА ИЗКУСТВОТО“

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 1.2 Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика),

разработен от ЕВГЕНИЯ ЕВГЕНИЕВА ЧАУШЕВА

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ: ДОЦ. Д-Р ВЛАДИСЛАВ ГОСПОДИНОВ

Разработеният от докторантката Е. Чаушева дисертационен труд е посветен на един недостатъчно изследван, но актуален и значим за педагогическата теория и практика проблем. Актуалността на проблематиката е обоснована във въведението в темата на основата на значими научни и социални промени в съвременността.

Изследването е разположено в научното пространство от теми с подчертана с обществена значимост, а именно „Възпитание на емоционална интелигентност при юношите чрез средствата на изкуството“. Темата на дисертацията е предизвикателство и в известна степен иновация при осъществяване на педагогическото взаимодействие с юношите.

Предложеният дисертационен труд представлява цялостно научно-приложно изследване с обем от 237 страници от които основен текст 169 страници и приложения 68 страници. Структуриран е в увод, 4 глави и библиографска справка от 106 литературни източници, от които 97 на кирилица, 7 на латиница и 3 интернет адреса. Практико-приложното изследване е проведено сред общо 326 респонденти: 127 учители, 101 родители и 98 ученици в юношеска възраст. Включените 9 приложения представят основно инструментариума, използван в изследването, емпирични данни и други резултати.

Основната концепция на дисертационния труд е представена във въведението, където авторката обосновава необходимостта от разработването на темата и нейната значимост за педагогическата дейност. Представянето на целта, обекта, предмета и задачите на изследването е различно от общоприетата научно издържана структура на описване дизайна на изследването. Целта предопределя резултатите, предметът и обектът насочват към изследване процесът на формиране на емоционална интелигентност при юношите посредством използване на средствата на изкуството. Според авторката това изследване следва да бъде „основа за създаването на модел на дейност“. Не се посочва какъв точно модел и каква дейност.

Основната хипотеза на дисертационното изследване е свързана с темата, но не се свързва пряко със целта. Заявеното мнение, че застъпената хипотеза

е множествена би могло да се представи по приетия в науката начин, като се формулират няколко хипотези, още повече, че подробно са описани „предположения“ относно очакваните резултати от проучването сред учители, родители и ученици.

На с.9 отново се посочват „изследователски цели и задачи“, но авторката основно представя задачи, ориентирани към юноши, родители и учители. Задачите за различните групи респонденти са почти идентични и би следвало да се представят обобщено. Считам, че създаването и апробирането на модела е трябвало да се включи като една от основните задачи.

Теоретичната концептуализация на темата е представена в 1, 2 и 3 глави на дисертацията. Задълбочено е интерпретирана и проблематиката, отнасяща се до възпитанието като обществено явление, емоционалната интелигентност, юношеското развитие и изкуството като специфична проява на възпитаването на емоционална интелигентност. Разгледан е и проблем, тясно свързан с темата на дисертационния труд, отнасящ се до юношеското развитие в контекста на емоционалната интелигентност. Анализът е целенасочен и представя изследвания проблем от различни научни позиции.

Определям като положителна идеята да се представи личният пример от пораснали ученици и техните спомени, свързани с ролята на изкуството като развиващ и възпитаващ фактор в живота им.

Прави впечатление, че докторантката често цитира вместо оригиналните базисни за темата разработки, отразеното им използване от други автори./Например: *Ст. Мил и Кант по Чавдарова-Костова – с. 18,19; Х.Гарднър се цитира по В.Господинов – 39 с.; Соловей П. по Шапиро Л. и Иванова С. – с. 40 и т.н./*, което според мен не е правилно, макар че по изключение може да се използва при трудно достъпни източници.

Основните методи, използвани от докторантката са:

- анкетата като за целта са разработени анкетни карти за различните групи респонденти,
- наблюдението, ориентирано към реакциите на участниците в реална среда и ситуация,
- анализът на емпиричните данни, който се осъществява по предварително избрани показатели, които се разглеждат и при трите изследвани групи.

При описване на методите на с. 10 е посочено използването на математико-статистически методи, но такива не са използвани.

Проучването сред учителите показва висока степен на информираност относно емоционалната интелигентност и осъзнаване на важноста ѝ за позитивното развитие на учениците. В този ред се утвърждава необходимостта от включване на различни изкуства в учебния процес и се посочват някои положителни ефекти по отношение на възпитанието от това. Анализът е основно количествен и не става ясно от какво се определя тази убеденост, относно обогатяване на емоционална интелигентност и използване на изкуството за нейното развитие. Между анкетата и анализа има несъответствия напр. въпрос 10 не предполага степенна оценка, а в анализа е представена такава, което поражда съмнение относно коректността на изследването.

Проучването сред родителите, освен въпроси, свързани с познаването на конструкта „емоционална интелигентност“, включва и въпроси, отнасящи се до отношението на членове от семейството с изкуство.

Проучването сред учениците, отнасящо се до възпитаване на емоционална интелигентност чрез средствата на изкуството се осъществява в два модула: Първият модул съдържа 14 въпроса и е създаден по модел на анкета на В. Господинов и съдържа въпроси, свързани с познаването на емоциите. В тази част анкетното проучване е най-добре представено, но името на автора не се цитира. Анализът основно обсъжда количествените данни. Таблиците показват повече информация, но не стават ясни някои от отчитаните данни, посочва се цифрова оценка, която не се съпровожда с обяснителен текст. /Напр. Таблицы: 16 - с. 122; 17 – с. 123; 18 – с.125/.

Вторият модул е съставен от 12 изречения, които учениците трябва да довършат сами. Анализът на резултатите по този модул отново е само количествен, макар че продължението на изреченията би разкрило интересна качествена информация по темата.

Посочен е и третият модул на анкетата, съдържащ статистически въпроси, които според мен са част от анкетите.

Като резултат от проведеното изследване се явява разработеният от докторантката модел, който според нея, има диагностично-проективна, основно възпитателна, а също така и артерапевтична насоченост.

Планираните в модела възпитателни дейности предполагат запознаване и разпознаване компонентите на емоционалната интелигентност, но нищо не се споменава за убежденията, чувствата и поведението на юношите. Акцент в модела е поставен на организационни дейности, проучване и материално осигуряване.

Като доказателствен материал докторантката представя мнения на ученици, рисунки и продукти на тяхното творчество, чрез които цели да покаже, че апробирания модел довежда до подобряване на емоционалната им интелигентност.

За да се установи констатиращата ситуация се посочва и използването на скала за оценяване на различни компоненти на емоционалната интелигентност, попълнена от класния ръководител преди и след провеждането на методиката. Такава скала и резултатите от нейното прилагане не са налични, /освен ако това е Приложение 4, но там наименованието е друго - с-195-197/. Тази част от разработката е представена като “Изводи от емпиричното проучване сред юношите“. Във фигури 28, 29, 30 и 31 са илюстрирани данни от проведено изследване и се отчита положителна промяна при повечето от представените компоненти на емоционалната интелигентност. Анализът на данните е лаконичен и по-скоро емоционален. Считам, че данните и интерпретацията им са неубедителни, тъй като методът наблюдение, като основен и единствен, не е подходящ да се констатират промени, отнасящи се до сложни психични феномени като самоконтрол, мотивация, доверие и т.н.

Самите изводи са представени на с. 154-155. В тях авторката поставя акцент на отношението на юношите и пропуска основната предварително обявената цел да докаже, че учителите и родителите съзнават важността на емоционалната интелигентност в развитието и възпитанието на децата и по-конкретно при юношите. Определям първия извод като твърде общ, а втория и третия се свързват с предмета на изследване. Би следвало в изводите да се посочи и това, дали изработения модел е подходящ и ефективен.

Поставени са и някои дискуссионни въпроси, които по-скоро са констатации и от тях не става ясен приносът на дисертацията към изследваната област. Научни приноси на дисертационния труд не са представени в основната разработка. Такива намираме в автореферата. В общи линии приносите отговарят на представеното изследване в дисертационния труд.

Към дисертационния труд докторантката представя три публикации, една от които е в сп. Педагогика, индексирано в Web of Science.

Препоръки и бележки

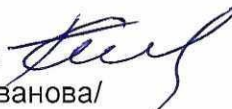
При цитиране на литературните източници не са спазени основни изисквания. Никъде не е посочено издателство. Цитиранията в дисертационния труд и списъкът с литература е необходимо да следват стандарта APA Style.

Допуснато е наличието на изобилие от слети думи в основния текст.

Заклучение: Дисертационният труд представя научно-приложни резултати, които могат да се определят като начало за изследване на важен проблем за педагогическата практика, свързан с търсене на модели да възпитаване на емоционална интелигентност при юношите чрез средствата на изкуството.

Във връзка с това предлагам на членовете на многоуважаемото научно жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 1.2 Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика) на Евгения Евгениева Чаушева.

23.04.2024 г.
Пловдив

Изготвил становището:
/доц. д-р Галена Иванова/